

разни полове и възрасти. При това неудобство може да се прибави и изкушението, което задругата прѣдставлява на домакина, когато той се случи безсъвѣстенъ, да се възползува отъ своето положение и обезправдае своитѣ другари. Колкото за економическитѣ несподи, тѣ сж слѣдуещитѣ:

1) задругата изхажва духа на инициатива у членовѣтѣ си, и ги прави просто машини, които изпълняватъ само разпорежданията на домакина;

2) отслабва любовта къмъ работата у задругаритѣ, които нѣматъ причини да развиватъ извънредно трудолюбие, тъй като знаятъ, че тѣ и тѣхнитѣ дѣца и тъй, и онѣй иматъ право на храна и облѣкло, на частъ отъ общитѣ приходи и на дѣлъ отъ общия имотъ;

3) научава разнитѣ задругари на една работа само, и слѣдователно ги прави неспособни за многобройнитѣ селски занятия, съ които тѣ трѣбва да бждатъ запознати, ако искатъ да не пропаднатъ въ случай, че се разтури задругата.

Ако се прѣгледатъ внимателно сгодитѣ и несподитѣ, ще се види, че първитѣ значително наддѣляватъ надъ вторитѣ. И при все това задругитѣ изчезватъ. Ние видѣхме вече, че споредъ хърватския законъ отъ 1874, нови задруги не могатъ да се съставляватъ въ Хърватско. А старитѣ, споредъ г. Лавле, постоянно се губятъ. Споредъ сжщия писателъ, както и споредъ г. Миличевича,<sup>1</sup> истото явление се забѣлжвало и въ Сърбия. И въ България постоянно се слушатъ оплаквания, че задругаритѣ не живѣятъ вече, каквото едно врѣме, че всжду се забѣлжва стремление къмъ раздѣла, при всичко че, щомъ се раздѣлятъ, „единъ съ единъ не се виждатъ.“

Кои сж причинитѣ на това всеобщо пропадане на задругитѣ? Азъ се интересувахъ да ги узная, поне колкото се касае до България. И азъ дойдохъ до убѣждение, че главнитѣ мотиви сж слѣдуещитѣ:

Първо, егоизмътъ на по-способнитѣ задругари, и особено на домакинитѣ. Като виждатъ, че благодарение на тѣхното достойнство и тѣхната опитностъ задругата печели и на-

<sup>1</sup> Кнежевина Србија. Написао М. К. Милићевић. У Београду 1876. Ако може да сѣди човѣкъ по тоя богатъ сборникъ, задругата въ Сърбия е по-пропаднала отколкото въ наша Западна България.